

# Les

Bedankt voor het downloaden van dit artikel.  
De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, [www.reprorecht.nl](http://www.reprorecht.nl)) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, [www.cedar.nl/pro](http://www.cedar.nl/pro)).

*No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.*

[nt2@uitgeverijboom.nl](mailto:nt2@uitgeverijboom.nl)  
[redactie@tijdschriftles.nl](mailto:redactie@tijdschriftles.nl)

# Het Staatsexamen NT2 in het mbo



## Wat gaat er veranderen?

**Mbo-studenten die kort in Nederland zijn en een andere moedertaal dan het Nederlands hebben, behalen vaak de examens Nederlands niet. Ze hebben daardoor moeite hun mbo-opleiding af te ronden en stromen niet door richting vervolgonderwijs of arbeidsmarkt. Om deze reden pleit de MBO Raad al langere tijd voor het invoeren van het Staatsexamen NT2 voor anderstalige studenten. Er heeft recent een internetconsultatie plaatsgevonden rond de mogelijkheid voor een vrijstelling met het Staatsexamen NT2 in het mbo (Kennispunt MBO Taal & Rekenen, 2022). In dit artikel schetst Liesbeth van der Meij de ontwikkelingen en de discussiepunten die dat heeft opgeleverd.**

Het wordt voor anderstaligen mogelijk om met een diploma Staatsexamen NT2 een vrijstelling te krijgen voor het examen Nederlands 2F/3F. De vrijstelling geldt voor studenten die korter dan zes jaar Nederlandstalig onderwijs hebben gevolgd. Daarnaast kan op termijn het Staatsexamen NT2 ingezet worden als alternatief voor het examen Nederlands 2F/3F in het mbo (Kennispunt MBO Taal & Rekenen, 2022).

Het Staatsexamen NT2 examineert vier vaardigheden op niveau B1 en B2 in de context van werk, opleiding en maatschappij. Het examen sluit aan bij de ontwikkelingsstadia in de taalverwerving van de anderstalige student. De kansen voor anderstalige studenten om een mbo-diploma te halen, worden groter door hen een NT2-examen te laten afleggen dat gebaseerd is op de kenmerken en stadia van tweedetaalverwerving. Dit bevordert de doorstroom naar vervolgonopleidingen en duurzame deelname aan de arbeidsmarkt.

### Huidige situatie anderstalige studenten in het mbo

In het mbo stromen steeds meer studenten in die het Nederlands niet als moedertaal, maar als tweede taal hebben geleerd en nog aan het leren zijn (Kennispunt MBO Taal & Rekenen, 2021). Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) heeft in een rapport vastgesteld dat het voor deze groep lastig is om het examen Nederlands gebaseerd op de referentieniveaus te behalen (Commissie Staatsexamens NT2, 2014). Daarbij komt het geregeld voor dat anderstalige studenten afgera-

den wordt deel te nemen aan een opleiding of dat ze in een lager niveau worden geplaatst, omdat er zorgen zijn of ze het 2F- of 3F-examen wel gaan halen (Kennispunt MBO Taal & Rekenen, 2021). Hierdoor raken deze studenten gedemotiveerd en worden studenten die wel voldoen aan de juiste beroepscompetenties voor het behalen van het mbo-diploma gelijke kansen op onderwijs en diplomering ontnomen.

### Wat gaat er mis?

Anderstalige studenten nemen momenteel deel aan de reguliere 2F- en 3F-examens, die gebaseerd zijn op de niveaus van het Referentiekader taal. Het Referentiekader is ontwikkeld voor studenten die vanaf hun vroege jeugd onderwijs in Nederland volgen. De commissie-Meijerink, die dit Referentiekader heeft opgesteld, heeft daarbij expliciet vermeld dat de niveaubeschrijvingen minder goed aansluiten bij mbo-studenten van wie het Nederlands niet de moedertaal is (Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen, 2008). Een anderstalige student kan communicatief immers taalvaardig genoeg zijn om zijn of haar boodschap over te brengen, maar zal nog lange tijd specifieke NT2-fouten maken, bijvoorbeeld bij zinsvolgorde en lidwoordgebruik. Ook de uitspraak blijft lang kenmerken van de eigen taal behouden. Daarnaast kan een anderstalige student bepaalde woordenschat, kennis van de Nederlandse cultuur en spreekwoorden of gezegdes missen, waardoor teksten en opgaven uit het examen niet of minder begrepen zullen worden (Commissie Staats-

examens NT2, 2014). Denk bijvoorbeeld aan kamperen, afval scheiden, verjaardagen vieren en het Koningshuis. De MBO Raad pleit in de *Handreiking taalbeleid in het mbo* voor het curriculum Nederlands voor inclusief taalonderwijs, zodat studenten ongeacht hun moedertaal volledig kunnen participeren (MBO Raad, 2021).

### Referentiekader taal versus Raamwerk NT2

Het Referentiekader taal waarop de 2F/3F-examens gebaseerd zijn, sluit niet aan bij de taalverwervingsstadia van studenten met een andere moedertaal dan het Nederlands. Deze referentieniveaus zijn bedoeld als beschrijving van de ontwikkelingsstadia van het Nederlands van moedertaalsprekers. In het mbo wordt geëxamineerd op niveau 2F en 3F, niveaus die overeenkomen met de functioneringsniveaus B1 en B2 van het Raamwerk NT2 (College voor Toetsen en Examens, z.d.). Het Staatsexamen NT2 examineert vier vaardigheden op niveau B1 en B2 van het raamwerk NT2 (Commissie Staatsexamens, 2014) in de context van werk, opleiding en maatschappij en sluit aan bij de ontwikkelingsstadia in de taalverwerving van de anderstalige student. In het Staatsexamen NT2 wordt rekening gehouden met typische kenmerken van een tweedetaalverwerving.

### Cultuurneutraal examineren

Het Staatsexamen NT2 is gericht op deze doelgroep en zoveel mogelijk cultuuronafhankelijk gemaakt. Situaties die typisch Nederlands zijn, zoals tradities of televisieprogramma's komen niet voor in het Staatsexamen NT2. Deze woordenschat of kennis hebben de studenten ook niet nodig bij de uitvoering van hun beroep of het functioneren in de Nederlandse maatschappij. Daarnaast worden er in het Staatsexamen NT2 in de vraagstelling weinig woorden gebruikt die buiten de lijst met meest frequente woorden vallen.<sup>1</sup> Ook komen er geen gevoelige onderwerpen voor in de teksten (denk aan: oorlog, racisme of religie), zodat een student hierdoor niet kan worden afgeleid.

Zoals bij iedere verandering leidt ook dit wijzigingsbesluit tot een aantal uitdagingen. Hierna noemen we enkele inhoudelijke discussiepunten die in de internetconsultatie over de regeling prominent naar voren kwamen.

### Verschillen tussen de examens

Een student met niveau B1/B2 kan communicatieve taken succesvol uitvoeren met dezelfde moeilijkheidsgraad, op hetzelfde abstractieniveau en in dezelfde contexten als een student die niveau 2F/3F beheerst. Wat zijn de verschillen? Fouten in zinsvolgorde en werkwoordvervoegingen kunnen bij B1/B2 vaker voorkomen. Ook vertoont de uitspraak wellicht nog ken-

## Pleidooi voor inclusief taalonderwijs

merken van de moedertaal en kan de woordenschat kleiner en minder gevarieerd zijn dan die van een moedertaalspreker. Spreken en gesprekken voeren worden bij het Staatsexamen NT2 geïntegreerd getoetst in een talenpracticum, terwijl studenten in een 2F/3F-examen een presentatie moeten houden en een gesprek moeten voeren met een reëel persoon. Deze verschillen kunnen vragen oproepen over de vergelijkbaarheid van de examens.

### Criteria voor deelname

In het concept wijzigingsbesluit staat: 'Een vrijstelling wordt slechts verleend aan de student die bij aanvang van zijn beroepsopleiding ten hoogste zes jaren onderwijs in Europees Nederland heeft gevolgd.' (Concept wijzigingsbesluit internetconsultatie, 2020. Zie Overheid.nl, z.d.). Vaststellen of iemand zes jaar Nederlandstalig onderwijs heeft gevolgd, kan lastig zijn. De examencommissie van de opleiding controleert of de student aan de juiste voorwaarden voldoet. Waar kan de examencommissie de onderwijsgeschiedenis van de student inzien? De zesjaarsregeling zou daarbij ook weer kansenongelijkheid kunnen creëren voor de groep anderstalige studenten die buiten de regeling valt.

### NT2-expertise in het mbo

Een ander aandachtspunt is dat anderstalige studenten die toegelaten worden in de mbo-opleiding NT2-lessen moeten kunnen volgen. Zo kunnen ze hun taalvaardigheid verbeteren en zich voorbereiden op het Staatsexamen NT2, indien dit nog niet behaald is. De MBO Raad beveelt een extra, ondersteunende taalleerlijn aan die naast de beroepsopleiding loopt (MBO Raad, 2021). Dit betekent dat er naast de reguliere lessen Nederlands NT2-lessen worden aangeboden, verzorgd door docenten met de juiste expertise. Mbo-scholen moeten al bij instroom bepalen wie anderstalig is, welke taalondersteuning nodig is en hoe deze ingebouwd wordt in het lesprogramma.

### Geen garantie

We moeten ons daarnaast realiseren dat het invoeren van het Staatsexamen NT2 als examen voor anderstalige studenten geen garantie geeft op slagen. Het Staatsexamen NT2 is immers niet makkelijker dan een 2F/3F-examen en vraagt om taalvaardigheid op een pittig niveau. Daarbij duren de lees- en luisteronderdelen van het Staatsexamen NT2 langer en zijn de onder-

werpen van de schrijfexamens niet vooraf bekend. Ook worden de spreekexamens in een talenpracticum afgenomen, in een onbekende omgeving, onder tijdsdruk zonder live gesprekspartner. Er zullen ook studenten zijn die moeite hebben om het Staatsexamen NT2 te behalen. Tot slot is het belangrijk te benadrukken dat de vrijstelling van het examen Nederlands en de reguliere lessen Nederlands niet als consequentie mag hebben dat anderstalige studenten niet meer verder worden ondersteund in hun taalontwikkeling. Dit geldt ook voor de Nederlandstalige studenten die het examen 2F of 3F al behaald hebben bij aanvang van de opleiding. Ook zij moeten worden uitgedaagd en aangemoedigd hun taalniveau te behouden of te verbeteren.

### Kansenongelijkheid verminderen

Met de nieuwe regeling wordt anderstalige studenten gelijke kansen geboden voor het behalen van het taal-examen. De toegankelijkheid van het mbo-onderwijs, de kansen op het behalen van een diploma en de doorstroom naar duurzame arbeidsparticipatie worden zo bevorderd. Om de nieuwe regelgeving het effect te laten sorteren dat beoogd wordt, moeten scholen de uitdagingen die de regeling biedt oppakken. Dan kan dit een grote sprong voorwaarts zijn in de toegang tot de arbeidsmarkt voor anderstaligen. Als we willen dat anderstaligen gediplomeerde arbeidskrachten worden, zullen we er rekening mee moeten houden dat hun taalverwerving anders verloopt dan bij Nederlanders en dat specifieke NT2-fouten op alle niveaus een rol kunnen blijven spelen. Wie mensen gelijke kansen wil bieden, moet hen op maat bedienen.

Verschillen tussen het Staatsexamen NT2 en de 2F/3F-examens in het mbo

	Staatsexamen NT2	2F/3F-examens
Onderdelen	Centrale examens lezen, luisteren, spreken, schrijven	Centraal examen lezen/luisteren Instellingsexamen spreken, schrijven, gesprekken voeren
Afamelocatie	Zes locaties van DUO	Mbo-instelling
Afnamemoment	Minimaal twaalf keer per jaar	In vijf periodes per jaar
Niveau	B1/B2 Raamwerk NT2	2F/3F Referentiekader taal
Kansen	Drie keer per jaar	Twee keer per opleidingsduur
Beoordeling	Alle onderdelen via CvTE Met onafhankelijke gecertificeerde beoordelaars	Lezen/luisteren: automatische scoring via CvTE Spreken, schrijven, gesprekken voeren door de mbo-instelling
Score	Voldoende/onvoldoende	Cijfer 1-10

Met dank aan Tiba Bolle (ITTA) en José Bakx (College voor Toetsen en Examens).

Liesbeth van der Meij

De auteur is adviseur op het gebied van NT2-didactiek in het mbo bij het ITTA, Universiteit van Amsterdam.  
Correspondentie: liesbeth.vandermeij@itta.uva.nl

### Noot

1. Het boek *A Frequency Dictionary of Dutch* van Tiberius en Schoonheim (2013) bevat een lijst met de vijfduizend meest frequente woorden van het Nederlands.

### Referenties

- College voor Toetsen en Examens. (z.d.). *Staatsexamens Nederlands als tweede taal (NT2)*. Geraadpleegd op 6 juli 2022, van [www.cvte.nl/onze-toetsen-en-examens/staatsexamens-NT2](http://www.cvte.nl/onze-toetsen-en-examens/staatsexamens-NT2)
- Commissie Staatsexamens NT2. (2014). *Staatsexamen NT2 en de referentieniveaus taal*. Geraadpleegd van [www.staatsexamensnt2.nl/document/notitie-staatsexamens-nt2-en-de/f=/staatsexamens\\_nt2\\_en\\_de\\_referentieniveaus\\_taal\\_140714.pdf](http://www.staatsexamensnt2.nl/document/notitie-staatsexamens-nt2-en-de/f=/staatsexamens_nt2_en_de_referentieniveaus_taal_140714.pdf)
- Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen (commissie-Meijerink). (2008). *Over de drempels met taal en rekenen. Hoofdrapport van de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen*. Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen.
- Kennispunt MBO Taal & Rekenen. (2021). *Handreiking onderwijs aan NT2-ers in het mbo*. Geraadpleegd van: <https://taalenrekenenmbo.nl/publicaties/handreiking-onderwijs-aan-NT2-ers-in-het-mbo>
- Kennispunt MBO Taal & Rekenen. (2022, 31 maart). *Internetconsultatie – mogelijkheid vrijstelling en alternatieve manier examinering met Staatsexamen NT2 in het mbo*. Geraadpleegd van: <https://taalenrekenenmbo.nl/nieuws/internetconsultatie-mogelijkheid-vrijstelling-en-alternatieve-manier-examinering-met-staatsexamen-nt2-in-het-mbo>
- MBO Raad. (2021). *Handreiking taalbeleid in het mbo*. Kennispunt MBO Taal & Rekenen. Geraadpleegd van <https://taalenrekenenmbo.nl/publicaties/handreiking-taalbeleid-in-het-mbo>
- Overheid.nl. (z.d.). *Introductie mogelijkheid vrijstelling en alternatieve manier examinering met Staatsexamen NT2 in het mbo*. Geraadpleegd op 8 juli 2022, van: [www.internetconsultatie.nl/NT2mbo/b1#header1](http://www.internetconsultatie.nl/NT2mbo/b1#header1)
- Tiberius, C., & Schoonheim, T. (2013). *A frequency dictionary of Dutch. Core vocabulary for learners*. Routledge.